

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-163>

УДК 657

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН ORGANIZATION OF ACCOUNTING OF LAND RELATIONS

Шепель Тетяна Павлівнакандидат економічних наук, доцент,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9006-7361>**Вінтоняк Адріана Андріївна**студентка,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8167-1663>**Литвиненко Наталія Олександрівна**кандидат економічних наук, доцент,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6999-8794>**Shepel Tetiana, Vintoniak Adriana, Lytvynenko Nataliia**
Lviv Polytechnic National University

У статті розглядаються питання, пов'язані з організацією обліку земельних відносин. Висвітлено визначення земельних ділянок, основні аспекти права власності на землю та права користування земельними ресурсами. Розкрито особливості обліку одержання земельної ділянки як внеску до статного капіталу, купівлі земельної ділянки та орендованих земельних ділянок для ведення сільського господарства. Також розглядаються особливості бухгалтерського та податкового обліку земельних ділянок. Розглянуто міжнародні та національні стандарти обліку земельних ділянок та основні аспекти ідентифікації їх як основних засобів. Загалом у статті висвітлено важливість та особливості обліку земельних відносин у контексті використання їх у господарській та негосподарській діяльності, а також вплив ринку землі на стан та кількість операцій із нею в Україні.

Ключові слова: земля, земельні ресурси, землі сільськогосподарського призначення, оренда, облік землі.

The modern world is developing rapidly, and land resources are becoming precious assets in the face of a growing population and changing climatic conditions. Therefore, the study of the organization of accounting for land relations becomes even more relevant. The land sector is strategically important for the development of the economy and the stability of society. Considering this topic, the article offers readers a broad overview of the main aspects that affect the organization of land resource accounting. The article defines land plots, the main aspects of land ownership and the right to use land resources. International and national accounting standards of land plots and the main aspects of their identification as fixed assets are considered. Also considered is the need to reflect transactions with land plots in the accounting, organization of land accounting, documentation of their movement. The modern state and problems of synthetic and analytical accounting of land relations are studied, the peculiarities of accounting for the receipt of land resources as contributions to the authorized capital, the purchase of land plots and the lease of agricultural land plots are examined. The lack of a single standardized method of accounting for land resources and the lack of development of recommendations for the display of land resources in the reporting of agricultural enterprises led to the emergence of organizational and methodological problems in the accounting display of transactions with land. Recommendations on priority areas of legislation development are proposed, in particular, the introduction of normative land valuation, suspension of free privatization, creation of an effective mechanism for the use of land of state-owned enterprises, etc. Thanks to this article, readers will have the opportunity to better understand the essence and prospects of the organization of accounting for land relations, as well as its important contribution to the development of society and economy in Ukraine. The practical significance of the results obtained in the article cannot be underestimated, as they can be used for effective organization of work with land relations at agricultural enterprises.

Keywords: land, land resources, agricultural land, lease, land accounting.

Постановка проблеми. Україна відома у світі як аграрна країна з добре розвиненим аграрним сектором та родючими чорноземами. Земельна реформа в Україні призвела до докорінних змін у відносинах власності на землю та суттєвих змін у складі землевласників і землекористувачів. Зняття мораторію на землю, запровадження приватної власності в Україні та особливості використання землі у виробничому процесі сільськогосподарських підприємств створили необхідність подальшого розвитку ефективних форм управління земельними ресурсами та раціонального землекористування, що вимагає переосмислення та перебудови економічної сутності земельних відносин та питань обліку земель.

Питання обліку земельних відносин залишається актуальним у зв'язку з необхідністю виявлення чинників та мотивацій, що зумовлюють посилення ролі держави в управлінні земельними відносинами сільськогосподарського призначення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженням теоретичної та практичної сутності земельних відносин займалися багато вітчизняних науковців: Т. Шепель [1], Б. Занько [2], Н. Ціцька [3], В. Жук [4], О. Ільчак [5], Н. Токаченко [6] та інші вчені-економісти.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є уточнення сутності поняття «земля» та як об'єкта бухгалтерського обліку поняття «земельна ділянка», а також висвітлення організаційно-методичних аспектів бухгалтерського обліку земельних ділянок.

Виклад основного матеріалу дослідження. Земельні ресурси є джерелом національного багатства, а їх використання визначає сталий економічний розвиток країни, рівень життя та здоров'я її населення [1].

Згідно Закону України «Про охорону земель», земля – поверхня суші з ґрунтами, корисними копалинами та іншими природними елементами, що органічно поєднані та функціонують разом з нею [7].

Земельне законодавство використовує поняття "земельна ділянка" разом з поняттям "земля". Це пов'язано з тим, що саме окремі земельні ділянки, а не земля в цілому, підлягають обліку земельних ресурсів. Земельна ділянка згідно Земельного кодексу України – це частина земної поверхні з установленними межами, певним місцем розташування, з визначеними щодо неї правами [8].

Основним документом, що регулює земельні відносини в Україні, є Земель-

ний кодекс, а справляння плати за землю здійснюється відповідно до Закону України "Про плату за землю".

Земельні ділянки використовуються компаніями як угосподарській, так і в некомерційній діяльності, як на правах власності, так і за договорами оренди. Однак у всіх випадках бухгалтерський та податковий облік має свої особливості.

Правовласність на землю надає можливість використовувати землю в господарській діяльності, і суб'єкт цього права повинен виконувати свої обов'язки, а саме обов'язок достовірно та своєчасно відображати в обліку земельні та пов'язані із землею операції, а також повністю та своєчасно нараховувати і сплачувати податки за використання землі. Професор Кірейцев зазначає: «Земля в сільському господарстві є основним засобом виробництва. На відміну від інших засобів виробництва, вона незамінна, не має обґрунтованої грошової оцінки і при правильному використанні зберігає свої якісні характеристики як унікальний засіб сільськогосподарського виробництва» [9].

Земля – це особливий товар, в основі ціни на землю лежить дохід, який вона приносить власникові, або земельна рента. З огляду на це в умовах воєнного стану врегулювання земельних відносин відіграє неабияку роль, тому що від цього залежить безпека не лише земельної та аграрної сфер, а й усієї країни в цілому [1].

В ході проведеного дослідження встановлено, що процес організації бухгалтерського обліку земельних ресурсів починається насамперед з документування господарських операцій, пов'язаних із земельними ресурсами. Це пов'язано з тим, що правильно оформлені первинні документи та інші відповідні документи, пов'язані з обліком земельних ресурсів, є основою для введення даних в систему бухгалтерського обліку. Усі дані з первинних документів узагальнюються та систематизуються в реєстрах бухгалтерського обліку, а потім відображаються на відповідних балансових рахунках.

Документальне відображення земельних ділянок в бухгалтерському обліку підпорядковане наказам Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку» [10] та «Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів» [11], та Методичних рекомендацій щодо застосування

регістрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств [12].

Основні форми первинних та зведених документів, що використовуються в обліку операцій із землею, наведені в таблиці 1.

Облік земельних ділянок регулюється Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [13] та Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку № 7 «Основні засоби» [14].

НП(С)БО 7 «Основні засоби» та Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів в сільськогосподарських підприємствах не містять рекомендацій щодо обліку земельних ділянок сільськогосподарського призначення, а лише загальні

положення. Однак земля є особливим ресурсом і потребує окремих рекомендацій та вказівок щодо її обліку.

У системі Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО) облік земельних ділянок регулюється МСБО 16 «Основні засоби» [15] та МСБО 40 «Інвестиційна нерухомість» [16] залежно від їх цільового призначення.

Земельні ресурси є невід'ємною частиною активів підприємства і відображаються у складі довгострокових (необоротних) активів, тобто основних засобів підприємства; відповідно до НП(С)БО7 «Основні засоби», земля ідентифікується як основний засіб, якщо вона використовується підприємством більше одного року [14].

Таблиця 1

Первинна документація та облікові реєстри, що застосовуються при здійсненні обліку земельних ділянок на сільськогосподарських підприємствах

Господарські операції з земельними ділянками	Документація	Оцінка земельної ділянки
Придбання землі	Договір купівлі-продажу, рахунок, рахунок-фактура, розрахунково-платіжні документи	Справедлива (ринкова) вартість між сторонами
Надходження земельної ділянки	ОЗ-1 "Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів"	Первісна вартість (внесок до статутного фонду, безкоштовне отримання, придбання за грошові кошти); залишкова або справедлива вартість іншого об'єкта (обмін);
Зарахування землі до складу основних засобів підприємства	ОЗ-6 "Інвентарна картка обліку основних засобів"; ОЗ-7 "Опис інвентарних карток по обліку ОЗ"	Балансова вартість земельної ділянки
Вибуття (списання) земельної ділянки	ОЗ-1 "Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів"; ОЗ-3 "Акт списання основних засобів"; ОЗ-8 "Картка обліку руху основних засобів"; журнал-ордер № 13с	Справедлива (нарахування доходів при продажу, оренді, заставі), балансова (списання з балансу при продажу, безкоштовній передачі, внеску до стат. фонду)
Аналітичний облік капітальних затрат на поліпшення земель	ОЗ-2 "Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів"; Виробничий звіт № 10.36 с.-г.; журнал-ордер № 10.2 с.-г., № 13 с.-г.	Фактичні затрати (згідно даних первинної документації) по здійсненню докорінного покращення земельних ресурсів
Облік орендованих земельних ділянок	Договір, рахунок-фактура, розрахунок бухгалтерії; ОЗ-1 "Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів"; журнал-ордер № 13 с.-г. (рух землі); журнал-ордер № 8 с.-г. та № 2 с.-г. (розрахунки за оренду)	Балансова (у орендодавця) та справедлива вартість (у орендаря)

Джерело: сформовано авторами

Як показало дослідження, міжнародні методи обліку землі подібні до національних: відповідно до МСБО 16 «Основні засоби», земля класифікується за однією з категорій основних засобів: «Земля» або «Земля та будівлі». Земля має необмежений строк корисного використання і тому не підлягає амортизації. Будівлі мають обмежений строк корисного використання і відповідно амортизуються. Будь-яке збільшення вартості землі, на якій стоїть будівля, не впливає на визначення строку корисного використання будівлі. Таким чином, земля і будівлі є окремими активами і обліковуються окремо, навіть якщо вони були придбані разом [15].

Підприємства можуть набувати право власності на землю в результаті [8]:

- а) придбання за договором купівлі-продажу, ренти, дарування, міни, іншими цивільно-правовими угодами;
- б) внесення земельних ділянок його засновниками до статутного капіталу;
- в) прийняття спадку;

г) виникнення інших підстав, передбачених законом (наприклад, за рішенням суду).

Право користування землею включає в себе постійні права (право власності на земельну ділянку) та тимчасові права (право оренди).

Постійне право користування землею виникає з моменту реєстрації земельної ділянки (рис. 1).

Підставою для реєстрації земельних ділянок у сільськогосподарських підприємствах є установчі документи, які відображають зобов'язання засновника сформувати статутний капітал за рахунок внесків до підприємства, в тому числі вартості земельної ділянки. Оцінка земельних ділянок, що передаються до статутного фонду, здійснюється відповідно до чинного законодавства.

У бухгалтерському обліку вартість земельних ділянок, прийнятих від засновників відповідно до законодавства про приватну власність, відображається за дебетом рахунка 46 «Неоплачений капітал» і кредитом

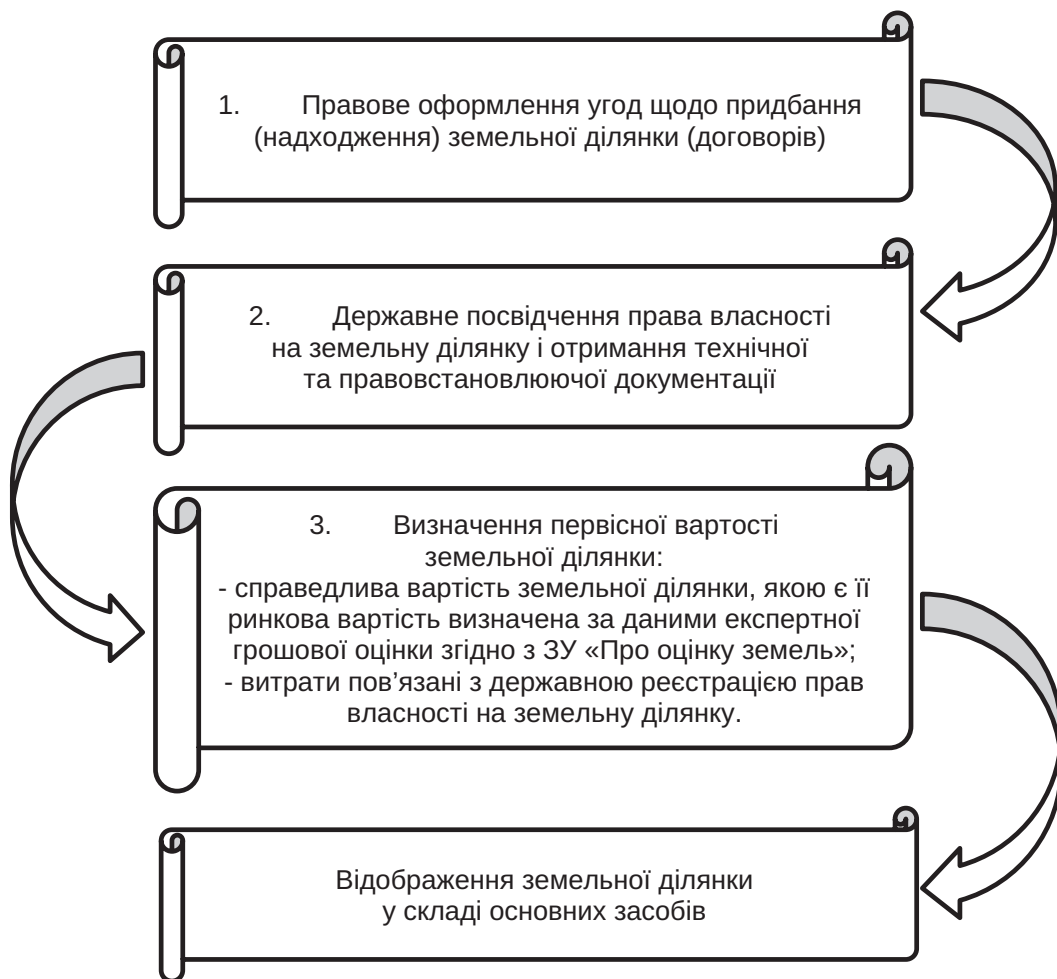

Рис. 1. Модель постановки на облік власної земельної ділянки

Джерело: сформовано авторами

рахунку 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал» або 41 «Пайовий капітал».

Після перереєстрації та отримання акта про передачу права власності на земельну ділянку від засновника підприємству (юридичній особі) від відповідного органу Державного комітету України із земельних ресурсів дебетується рахунок 10 «Основні засоби» і кредитується рахунок 46. У таблиці 2 наведено типові бухгалтерські проводки з обліку земельної ділянки, отриманої як внесок до статутного капіталу.

Придбання підприємством земельних ділянок в іншій юридичній або фізичній особі оформлюється відповідним договором і відображається за дебетом рахунку 15 «Капітальні інвестиції» та кредитом рахунку 68 «Розрахунки за іншими операціями». Після отримання покупцем Акта про передачу права власності на земельну ділянку від відповідного органу Державного комітету України із земельних ресурсів робиться запис за дебетом рахунку 101 і кредитом рахунку 152 (табл. 3).

Оренда земельних ділянок реєструється на підставі договору оренди, укладеного в установленому порядку з кожним власником сертифіката на право на земельну частку (пай). У договорі оренди землі обов'язково зазначаються кількісні та якісні характеристики орендованої земельної ділянки. Копія сертифіката на право на земельну частку (пай) кожного орендодавця також реєструється разом з договором оренди землі.

Земля, передана в оренду за актом, оцінюється виключно за вартістю акта на земельну частку (пай), а загальна маса орендованої землі в грошовому та натуральному вира-

женні за кожним видом угідь та її якісними характеристиками обліковується на позабалансовому рахунку 01 «Орендовані основні засоби».

Орендна плата за землю – це платіж, який орендатор вносить орендодавцю за використання земельних ділянок [17]. Щорічна орендна плата за землю, що перебуває у державній та комунальній власності, сплачується до відповідних бюджетів виключно у грошовій формі. Закон «Про оренду землі» не передбачає жодних зменшень чи звільнень від орендної плати за землю.

Обґрунтуємо облікове відображення операцій із земельними ділянками з використанням практичних даних: сільськогосподарське підприємство орендує у фізичної особи 5 га землі вартістю 200 000 грн. для вирощування сільськогосподарських культур. Щорічна орендна плата становить 10 000 грн (5%, тобто з дотриманням вимгли – не менше 3%). Згідно з умовами договору, до орендної плати не застосовується індекс інфляції:

– індекс інфляції не застосовується, а отже, сума орендної плати не коригується на дату платежу;

– оплата здійснюється частково грошовими коштами (5 000 грн.), а залишок після вирахування податків/внесків виплачується у вигляді сільськогосподарської продукції.

Типова кореспонденція рахунків відображення операцій із земельними ділянками відображаються в бухгалтерському обліку так, як показано в таблиці 4.

Отже, розмір орендної плати не може бути меншим, ніж 3% від вартості земельної ділянки (паю). Орендна плата сплачується у грошовій формі. Якщо є домовленість про

Таблиця 2

Типова кореспонденція обліку одержання земельної ділянки як внесок до статного капіталу

№ п/п	Зміст господарської операції	Первинні документи	Дебет	Кредит
1.	Одержано земельну ділянку як внесок до статутного капіталу	Акт приймання-передачі земельної ділянки	101	46
2.	Відображено вартість земельної ділянки переданої (безоплатно)	Бухгалтерська довідка	152	424
3.	Відображено витрати, пов'язані з державною реєстрацією передачі земельної ділянки та інші витрати	Акт наданих послуг	152	685
4.	Введено в експлуатацію земельну ділянку, отримано безоплатно (об'єкт обліку)	Акт введення в експлуатацію ОЗ	102	152

Джерело: сформовано авторами

Таблиця 3

Типова кореспонденція рахунків купівлі земельної ділянки

№ з/п	Зміст операції	Первинні документи	Бухгалтерський облік	
			Дт	Кт
1.	Отримано земельну ділянку за договором купівлі-продажу (без ПДВ)	Договір купівлі-продажу	152	631
2.	Відображено витрати, супутні оформленню прав на земельну ділянку	Свідоцтво на право власності	152	685
3.	Отримано державний акт про право власності на землю	Акт про право власності на землю	101	152
4.	Проведено капітальні витрати з поліпшення землі	Накладна	152	685
5.	Відображено податковий кредит з ПДВ за витратами, понесеними у зв'язку з капітальними поліпшеннями землі	Податкова накладна	641/ПДВ	685
6.	Створено об'єкт обліку основних засобів «капітальні поліпшення землі»	Бухгалтерська довідка	102	152
7.	Нараховано амортизацію капітальних витрат на поліпшення землі (сума умовна)	Розрахунок амортизації	91, 92	131
8.	Відображено продаж земельної ділянки	Видаткова накладна	361	742
9.	Списано первісну вартість проданої ділянки	Бухгалтерська довідка	972	101
10.	Сформовано фінансовий результат від продажу: – дохід списано на фінансовий результат; – витрати списано на фінрезультат	Бухгалтерська довідка	742 791	791 972
11.	Списано на витрати недоамортизовану частину капітальних витрат на поліпшення земельної ділянки, яку продано (сума умовна)	Бухгалтерська довідка	972	102
12.	Списано знос, нарахований на капітальні витрати на поліпшення земельної ділянки, яку продано	Акт на списання	131	102

Джерело: сформовано авторами

погашення орендної плати за минулі періоди у грошовій формі, компанія може продати орендодавцю продукцію, товари, роботи або послуги. Орендні платежі обкладаються податком на доходи фізичних осіб та ПДВ.

Аналітичний облік земельних ділянок фермерських господарств має бути організований таким чином, щоб можна було отримати необхідну інформацію по кожній земельній ділянці в розрізі земель, що перебувають у власності, орендовані землі та земельні ресурси, що перебувають у постійному користуванні [18].

Плата за землю справляється у формі земельного податку або орендної плати за землю. Власники землі та землекористувачі сплачують земельний податок, а орендарі –

орендну плату. Земельні ділянки та земельні частки (паї), що перебувають у власності або постійному користуванні сільськогосподарських підприємств, оподатковуються земельним податком.

Базою справляння земельного податку є [19]:
– нормативна грошова оцінка земельних ділянок з урахуванням коефіцієнта індексації;
– площа земельних ділянок, НГО яких не проведена.

Де можна отримати дані про НГО земельної ділянки? Підставою для нарахування земельного податку є дані Держземкадастру.

1 липня 2021 року відбулася історична подія. Землі сільськогосподарського призначення, на які багато років діяв мораторій

Таблиця 4

Типова кореспонденція рахунків відображення операцій із земельними ділянками

№ зп	Зміст операції	Первинні документи	Бухгалтерський облік	
			Дт	Кт
1.	Вартість отриманого в оренду земельного паю відображено на позабалансовому рахунку	Договір оренди, акт приймання-передачі земельної ділянки	01	—
2.	Нараховано орендну плату з віднесенням на витрати виробництва	Відомість нарахування та виплати орендної плати за землю	23, 91	685
3.	Нараховано ПДФО за ставкою 18%		685	641/ПДФО
4.	Нараховано ВЗ за ставкою 1,5%		685	642/ВЗ
5.	Видано гроші з каси готівкою	ВКО	685	301
6.	Відпущено сільгосппродукцію на суму орендної плати, що залишилася	Товарно-транспортна накладна, видаткова накладна	361	701
7.	Нараховано ПЗ з ПДВ	Податкова накладна	701	641/ПДВ
8.	Здійснено залік заборгованостей	Бухгалтерська довідка	685	361

Джерело: сформовано авторами

(а це понад 60% території України), нарешті отримали право на ринковий обіг. Враховуючи політичну ситуацію, Парламент обрав консервативну модель, яка передбачає відкриття ринку у два етапи: з 1 липня 2021 року фізичні особи – громадяни України отримали право купувати землю для ведення сільськогосподарського виробництва, але не більше 100 га с/г земель в одні руки; з 1 січня 2024 року юридичні особи також зможуть купувати землі сільськогосподарського призначення, а максимальна кількість землі, яка може перебувати у власності однієї особи, збільшиться до 10 тисяч гектарів. Однак продаж земель сільськогосподарського призначення органами державної влади та місцевого самоврядування, а також купівля земель сільськогосподарського призначення іноземцями залишаються під заборону. Крім того, була встановлена мінімальна ціна купівлі землі сільськогосподарського призначення. Мінімальна ціна купівлі землі сільськогосподарського призначення – не нижче нормативної грошової оцінки.

Повною мірою переваги від запровадження ринку землі будуть реалізовані лише після другого етапу, коли юридичні особи зможуть купувати землі сільськогосподарського призначення з 1 січня 2024 року.

Агресія росії проти України затримала, але не зупинила розвиток ринку землі (рис. 2).

За два роки існування ринку землі в Україні середньозважена ціна 1 га землі для ведення

товарного сільськогосподарського виробництва склала 35,2 тис. грн. За цей період було укладено 37 783 угоди купівлі-продажу земельних ділянок (паїв) для ведення товарного сільськогосподарського виробництва загальною площею 110 499 га.

У 2022 році було укладено 23 178 договорів купівлі-продажу, а за перші п'ять місяців 2023 року – 14 605 договорів купівлі-продажу. Це 63% від загального обсягу 2022 року (у гектарах – 69 478 га у 2022 році та 41 021 га у 2023 році, або 59% від загального обсягу 2022 року) [20].

Таким чином, Україна є аграрною країною з великою кількістю землі, але з цього дослідження було встановлено, що в нашій країні відсутні законодавчі стандарти, які регулюють порядок обліку земель сільськогосподарського призначення. Крім того, Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку № 16 «Основні засоби» та № 40 «Інвестиційна нерухомість», які регулюють облік земельних ділянок, не містять визначення поняття «землі сільськогосподарського призначення».

На нашу думку, пріоритетними напрямками розвитку законодавства є, зокрема, запровадження нормативної оцінки землі, призупинення безоплатної приватизації, комплексна реформа права постійного користування земельними ділянками, включаючи створення ефективного механізму використання земель державних підприємств, а також запровад-

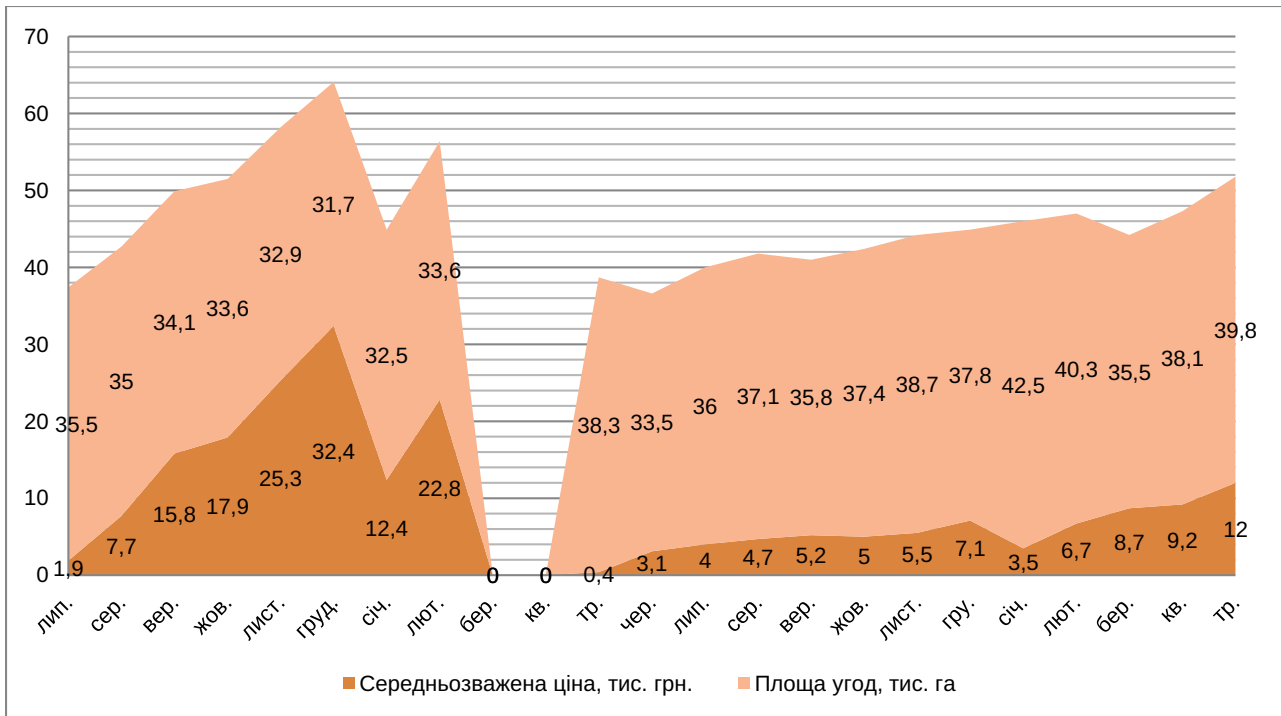

Рис. 2. Площа ділянок купівлі-продажу, тис. га

Джерело: сформовано авторами за даними [20]

ження прозорого механізму продажу земель державної та комунальної власності через електронні земельні аукціони.

Висновки з даного дослідження і перспективи майбутніх досліджень. Ринки землі є невід'ємною складовою економік розвинутих країн. Земля є найважливішим ресурсом для сільськогосподарського виробництва. Вона не є класичним товаром, і тому ринок землі має багато особливостей. Дуже важливим викликом, що стоїть перед бухгалтерським обліком землі та земельними відносинами, є вдосконалення нормативно-правової бази для обліку землі, яка має бути чіткою, зрозумілою та доступною. Адже ні

міжнародні, ні національні стандарти бухгалтерського обліку не мають чітких законодавчих та нормативних актів щодо відображення на балансі земельних ділянок різного цільового призначення, прав користування ними та різних форм власності підприємств і організацій.

Досліджуючи цю тему в майбутньому, слід приділити увагу додатковим аспектам, таким як цифрові інструменти для обліку землі, впровадження нових технологій для моніторингу земельних відносин. Подальший розвиток цієї галузі є важливим для підтримки сталого розвитку та оптимізації використання земельних ресурсів у сучасному світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Шепель Т. П. Методичні підходи до оцінки земельних ресурсів, як об'єкта обліку. *Агросвіт*. 2018. № 14. С. 43–48.
2. Занько Б. М. Віднесення матеріальних активів до складу основних засобів: проблеми податкового законодавства. *Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування*. 2018. Вип. 2. С. 45–51.
3. Ціцька Н. Є. Актуальні питання обліку земель сільськогосподарського призначення. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 6. С. 897–900.
4. Жук В. М., Бездушна Ю. С. Капіталізація національного багатства України землі сільськогосподарського призначення: наукова доповідь. Київ : Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», 2019. ЦП «Компринт», 40 с.
5. Ільчак О. В. Облікові аспекти земельних відносин в умовах інтеграційних процесів. *Бізнес Інформ*. 2014. № 8. С. 223–228. (зі змінами та доповненнями). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2014_8_41

6. Ткаченко Н. М. Актуальні питання обліку земельних ділянок в умовах різних форм власності. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/45598/36Tkachenko.pdf?sequence=1>
7. Про охорону земель: Закон України № 1443-VI від 04.06.2009 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text>
8. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768'III (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
9. Кірейцев Г. Г. Розвиток бухгалтерського обліку: теорія, професія, міжпредметні зв'язки : монографія. Житомир : ЖДТУ, 2007. 236 с.
10. Про затвердження Методичних рекомендацій по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку: Наказ від 29.12.2000 № 356 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0356201-00#Text>
11. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів: Наказ від 30.09.2003 № 561 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03#Text>
12. Методичні рекомендації щодо застосування реєстрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств від 4 червня 2009 р. N 390 (зі змінами та доповненнями). URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/FIN48748?ed=2009_06_04&an=9
13. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність: Закон України від 1999 року № 996-XIV (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
14. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затв. Наказом Мінфіну України N 92 від 27.04.2000 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>
15. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» від 30.06.2017 (зі змінами та доповненнями). URL: https://ips.ligazakon.net/document/MU17035?an=&ed=2021_06_24
16. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 40 «Інвестиційна нерухомість» 30.06.2017 (зі змінами та доповненнями). URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/MU17054?an=0&ed=2021_08_27
17. Про оренду землі: Закон України № 1019-XIV від 08.09.99 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161-14#Text>
18. Коваль Л. В. Облік земель с.-г. призначення через призму чинної методології. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 7. С. 83–92.
19. Податковий кодекс України № 2856-VI від 23.12.2010 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
20. Два роки ринку землі в Україні – досягнення та провали і як його змінили війна. Гаряча агрополітика. URL: <https://agropolit.com/spetsproekty/1018-dva-roki-rinku-zemli-v-ukrayini-dosyagnennya-ta-provali-i-yak-yogo-zminili-viyna>

REFERENCES:

1. Shepel T. P. (2018). *Metodychni pidkhody do otsinky zemelnykh resursiv, yak obiekta obliku* [Methodical approaches to the assessment of land resources as an object of accounting]. *Ahrosvit*. № 14. P. 43–48 (in Ukrainian)
2. Zanko B. M. (2018). *Vidnesennia materialnykh aktyviv do skladu osnovnykh zasobiv: problemy podatkovoho zakonodavstva* [Attribution of tangible assets to the composition of fixed assets: problems of tax legislation]. *Ekonomichnyi visnyk. Seriya: finansy, oblik, opodatkuvannia*. Vyp. 2. P. 45–51 (in Ukrainian)
3. Tsitska N. Ie. (2015). *Aktualni pytannia obliku zemel silskohospodarskoho pryznachennia* [Actual issues of agricultural land accounting]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. № 6. P. 897–900 (in Ukrainian)
4. Zhuk V. M., Bezdushna Yu.S. (2019). *Kapitalizatsiia natsionalnoho bahatstva Ukrainy zemli silskohospodarskoho pryznachennia: naukova dopovid* [Capitalization of Ukraine's national wealth of agricultural land]. Kyiv: Natsionalnyi naukovyi tsentr «Instytut ahrarynoi ekonomiky». TsP «Kompyrnt», 40 p. (in Ukrainian)
5. Ilchak O. V. (2014). *Oblikovi aspekty zemelnykh vidnosyn v umovakh intehratsiinykh protsesiv* [Accounting aspects of land relations in the conditions of integration processes]. *Biznes Inform*. № 8. P. 223–228. (zi zminyamy ta dopovnenniamy). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2014_8_41 (in Ukrainian)
6. Tkachenko N. M. *Aktualni pytannia obliku zemelnykh dilianok v umovakh riznykh form vlasnosti* [Current issues of accounting for land plots under different forms of ownership]. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/45598/36Tkachenko.pdf?sequence=1> (in Ukrainian)
7. *Zakon Ukrainy (2009). Pro okhoronu zemel* [About land protection] № 1443-VI (zi zminyamy ta dopovnenniamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text> (in Ukrainian)

8. Zemelnyi kodeks Ukrainy (2001). [Land Code of Ukraine] № 2768'III (zi zminamy ta dopovnenniamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (in Ukrainian)
9. Kireitsev H. H. (2007). Rozvytok bukhhalterskoho obliku: teoriia, profesiia, mizhpredmetni zviazky [Development of accounting: theory, profession, interdisciplinary connections] : monohrafiia. Zhytomyr : ZhDTU, 236 p. (in Ukrainian)
10. Pro zatverdzhennia Metodichnykh rekomendatsii po zastosuvanniu rehistriv bukhhalterskoho obliku [On the approval of Methodological recommendations for the application of accounting registers]: Nakaz vid 29.12.2000 № 356 (zi zminamy ta dopovnenniamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0356201-00#Text> (in Ukrainian)
11. Pro zatverdzhennia Metodichnykh rekomendatsii z bukhhalterskoho obliku osnovnykh zasobiv [On the approval of Methodological recommendations for accounting of fixed assets]: Nakaz vid 30.09.2003 № 561 (zi zminamy ta dopovnenniamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03#Text> (in Ukrainian)
12. Metodichni rekomendatsii shchodo zastosuvannia rehistriv zhurnalno-ordernoi formy obliku dlia silskohospodarskykh pidpriemstv (2009). [Methodical recommendations for the application of registers of the journal-order form of accounting for agricultural enterprises] N 390 (zi zminamy ta dopovnenniamy). URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/FIN48748?ed=2009_06_04&an=9 (in Ukrainian)
13. Zakon Ukrainy (1999). Pro bukhhalterskyi oblik ta finansovu zvitnist [About accounting and financial reporting] № 996-XIV (zi zminamy ta dopovnenniamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (in Ukrainian)
14. Natsionalne polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 7 «Osnovni zasoby» [National regulation (standard) of accounting 7 "Fixed assets"] (27.04.2000) (zi zminamy ta dopovnenniamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (in Ukrainian)
15. Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 16 «Osnovni zasoby» [International Accounting Standard 16 "Fixed Assets"] (30.06.2017) (zi zminamy ta dopovnenniamy). URL: https://ips.ligazakon.net/document/MU17035?an=&ed=2021_06_24 (in Ukrainian)
16. Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 40 «Investytsiina nerukhomist» [International accounting standard 40 "Investment real estate"] (30.06.2017) (zi zminamy ta dopovnenniamy). URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/MU17054?an=0&ed=2021_08_27 (in Ukrainian)
17. Zakon Ukrainy (1999). Pro orendu zemli [About land lease] № 1019-XIV (zi zminamy ta dopovnenniamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161-14#Text> (in Ukrainian)
18. Koval L. V. (2017). Oblik zemel s.-h. pryznachennia cherez pryzmu chynnoi metodolohii [Accounting of the lands of rural and urban areas. appointment through the prism of the current methodology]. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytatannia nauky i praktyky*. № 7. P. 83–92 (in Ukrainian)
19. Podatkovyi kodeks Ukrainy (2010). [Tax Code of Ukraine] № 2856-VI (zi zminamy ta dopovnenniamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (in Ukrainian)
20. Dva roky rynku zemli v Ukraini – dosiahnennia ta provaly i yak yoho zminyly viina. *Hariacha ahropolitka*. URL: <https://agropolit.com/spetsproekty/1018-dva-roki-rinku-zemli-v-ukrayini-dosyagnennya-ta-provali-i-yak-yogo-zminili-viyna> (in Ukrainian)